
(назва закладу освіти)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення педагогічної ради

Протокол № ____

від _____ 2026 р.

**Навчальна програма
з української мови для 6 класу**

140 годин на рік, 4 години на тиждень

Розроблена на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти
(автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.),

Зміст навчальної програми забезпечує підручник
Українська мова: підруч. для 6 кл. закл. загал. серед. освіти /
[І. М. Літвінова] — Х. : Вид-во «Ранок», 2023. — 192 с. : іл.

2026 рік

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Навчальна програма з курсу української мови для 6 класу розроблена на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.), рекомендованої Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226)

Під час укладання програми враховано зміст підручника: Українська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / І. М. Літвінова Харків : Вид-во «Ранок», 2023. Підручник рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 8.03.2023 № 254).

Мета навчальної програми полягає в формуванні цілісної мовної особистості шестикласника/шестикласниці, здатної вільно, грамотно та естетично виразно послуговуватися українською мовою у різних сферах життєдіяльності; розвитку критичного мислення, мовного чуття, комунікативних умінь, творчих здібностей та навичок академічної доброчесності.

Навчальна програма враховує особливості адаптаційного циклу базової середньої освіти. У 6 класі навчання української мови спрямоване на забезпечення наступності між початковою та базовою школою, систематизацію й поглиблення мовних знань, посилення практичної та комунікативно-діяльнісної спрямованості навчання.

Зміст навчання побудовано з урахуванням компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, а також наскрізних ліній змісту освіти (екологічна безпека, громадянська відповідальність, здоров'я і безпека, підприємливість та фінансова грамотність).

Відповідно до мети поставлено такі завдання:

- 1) виховання ціннісного ставлення до української мови як державної;
- 2) розкриття потенційних можливостей мови для життя й діяльності людини, суспільства;

- 3) виховання потреби пізнавати мовне розмаїття (фонетичне, лексичне, фразеологічне, граматичне) й активно користуватися ним, удосконалювати культуру усного й писемного мовлення;
- 4) формування мовного чуття, усвідомлення естетичної й культурної цінності мови;
- 5) засвоєння знань, формування вмінь і навичок, необхідних для ефективної комунікації.

Шляхи реалізації програми та особливості організації освітнього процесу під час вивчення передбачають застосування інтерактивних, дослідницьких, проєктних і цифрових технологій навчання. Важлива роль відводиться роботі з текстами різних стилів і жанрів, моделюванню реальних мовленнєвих ситуацій та створенню власних медіатекстів у захищеному цифровому середовищі.

Зміст навчального предмета «Українська мова» у 6 класі реалізується через такі розділи:

- Краса і багатство української мови
- Будова слова. Орфографія
- Словотвір. Орфографія
- Морфологія. Орфографія.
- Іменник
- Прикметник
- Числівник
- Займенник

Навчальна програма передбачає формування в учнів і учениць уміння аналізувати та критично оцінювати інформацію з різних джерел, дотримуватися мовних та орфографічних норм, доречно обирати словотвірні й морфологічні засоби для вираження власних думок і почуттів, працювати в команді та здійснювати самооцінювання власної навчальної діяльності.

Програма має практичну спрямованість. Основними формами навчальної діяльності є інтерактивні уроки, практичні заняття з редагування й побудови текстів, мовні дослідження, виконання проєктних робіт, робота в групах і парах, усні й письмові дискусії, а також використання електронних освітніх ресурсів і цифрових сервісів.

Очікувані результати навчання конкретизуються в основній частині програми через знаннєву, діяльнісну та ціннісну складові, зміст навчального матеріалу й орієнтовні види навчальної діяльності.

Очікувані результати за навчальною програмою	Зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності
Краса і багатство української мови		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - характеризує деякі основні особливості структури та окремі деталі мовного оформлення нескладних у мовному плані невеликих текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів або уривків із них), що належать до різних стилів і жанрів [6УМД 2.2.6]; - робить висновки на основі прочитаного нескладного в мовному плані тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту або уривка з нього) [6 УМД 2.2.7]; - пояснює вплив мовних засобів у тексті на формування власного естетичного смаку [6 УМД 2.3.2-2]; - передає нескладні в мовному плані невеликі тексти (зокрема художні тексти, медіатексти або уривки з них) словесно (переказ, конспект), графічно (схема, таблиця	Краса звучання української мови: - звукові повтори різних видів; - ритмічність мови; - уникнення важких для вимови чи неприємних для слуху звуків у фразі; - виразна повнозвучна вимова голосних і приголосних; - порівняно невелика кількість збігів кількох приголосних; - наспівна мелодика.	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (дослідження критеріїв краси й багатства української мови; добір прикладів, що свідчать про красу й багатство мови тощо). Текстова діяльність (читання текстів уголос; аналіз текстів за певною ознакою: ритміки, мелодики мови, повнозвучної вимови, співвідношення голосних і приголосних звуків у словах; виявлення неологізмів, архаїзмів, історизмів, діалектизмів тощо; визначення ролі суфіксів і префіксів у словах; переказування тексту (з дотриманням лексичного багатства; з

тощо) [6 УМД 2.6.1]; - добирає доречні типові засоби милозвучності для оформлення невеликого типового власного висловлення [6 УМД 3.1.4-2]; - виявляє і виправляє типові порушення правил милозвучності в мовленні, спираючись на засвоєні мовні норми [6 УМД 3.3.1]; - використовує знання про милозвучність, багатство української мови для вдосконалення власного мовлення [6 УМД 4.1.1].	Багатство української мови: - лексичне (словниковий склад мови; кількість синонімів, архаїзмів, історизмів, неологізмів, діалектизмів тощо); - фразеологічне; - морфемне; - граматичне.	розширенням тексту синонімами, фразеологізмами тощо). Мовленнєва діяльність (усне повідомлення на визначену тему).
Будова слова. Орфографія. Інформація		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - доречно використовує в мовленні вивчені мовні одиниці [6 УМД 1.7.2]; - використовує знання про будову слова для вдосконалення власного мовлення [6 УМД 4.1.1]; - добирає потрібні мовні засоби, дотримуючись основних мовних норм, ураховуючи роль значущих частин слова [6 МОВ 3.1.4]; - спостерігає за значущими частинами слова в мовленні, зокрема й на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2]; - складає та оформлює невелике типове власне висловлення з використанням вивчених мовних одиниць [6 УМД 3.1.4-1]; - знаходить і виправляє типові помилки у змісті тексту, будові слова, написанні значущих частин слова [6 УМД 3.3.1-1]; - висловлює власні почуття та враження щодо зображених у тексті (художньому тексті, медіатексті	Повторення вивченого раніше про будову слова: - форми слова і спільнокореневі слова; - значущі частини слова, їхня роль; - правопис значущих частин слова. Спільнокореневі слова й форми слова. Спільнокореневі слова як засіб зв'язку речень у тексті. Основа (корінь, суфікс, префікс) і закінчення – значущі частини слова (поглиблення вивченого). Написання префіксів з-, зі-, с-, роз-, без-, пре-, при-, при-. Правила написання букв е, и, і в суфіксах -ечок-, -ечк-, -	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (пояснення й застосування правил написання значущих частин слова; визначення спільного лексичного значення спільнокореневих слів, що належать до різних частин мови; розмежування спільнокореневих слів і форм одного слова; визначення змінних і незмінних частин мови, складних слів; добір спільнокореневих слів; розбір слів за будовою; пояснення функцій значущих частин слова: префіксів (творення слів, синонімів, антонімів), суфіксів (творення нових слів, надання словам емоційного забарвлення); пошук ситуацій, що потребують застосування вивченої теми; виокремлення частин будови слова, пояснення значень закінчення для творення форм слова; виконання вправ, що передбачають застосування орфографічних правил; виявлення проблемних ситуацій, спричинених орфографічними

тощо) людей, подій, ситуацій, ставлення до них, використовуючи слова з суфіксами, що надають слову емоційного забарвлення та виразності [6 МОВ 2.3.2]; - редагує текст, уникаючи скупчення спільнокореневих слів; - користується орфографічним словником. - Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - передає прихований зміст повідомлення, виражений за допомогою типових невербальних засобів [6 МОВ 1.1.3]; - усно відтворює зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на окремих деталях [6 МОВ 1.2.1]; - фіксує основний зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) відповідно до поставленого завдання [6 МОВ 1.2.2]; - вибірково переказує зміст почутого повідомлення, перефразовуючи репліки в діалозі [6 МОВ 1.2.1-3]; - самостійно складає простий план почутого; - визначає ключові слова в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 1.3.1-3]; - визначає основну й другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 1.4.1-2]; - систематизує та узагальнює різні думки, виявляючи в них спільне і різне [6 МОВ 1.4.2]; - характеризує особливості форми усного повідомлення [6 МОВ 1.4.3-1]; - пов'язує, зіставляє почуте із життєвим досвідом [6 МОВ 1.4.5];	ичок-, -ичк-, -інн-(я), -ення-(я), -инн-(я), -ив-(о), -ев-(о). Букви е, о, и в прикметникових суфіксах -ев- (-єв-), -ов-, -ин-, -ін-, -ичн-. Антонімічні префікси й суфікси Незмінні й змінні слова. Складні слова. Повторення вивченого в 5 класі: - Інформація. - Види інформації (текстова, графічна, числова, звукова, відео). - Джерела інформації. - Добір і пошук інформації. Актуальність і несуперечливість інформації. Надійність джерел інформації. Факти і судження. Достовірність/недостовірність інформації.	помилками. виконання завдань, що передбачають використання орфографічного словника; аргументування власної думки тощо). Текстова діяльність (пошук у тексті форм одного слова й спільнокореневих слів; аудіювання, читання й складання текстів, що містять слова із суфіксами, які надають слову емоційного забарвлення й виразності; виявлення й аналіз у текстах помилок, спричинених недоцільним уживанням спільнокореневих слів або форм слова; редагування речень і текстів; редагування тексту/речень; складання й оформлення власного висловлення згідно з усталеними орфографічними нормами; тощо). Мовленнєва діяльність (усне висловлення на визначену тему). Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (пошук інформації різних видів; укладання списків надійних джерел інформації; порівняння текстів з правдивою та неправдивою інформацією; пошук хибних висловлень/думок у текстах; висування припущень щодо правдивості інформації; визначення новизни й актуальності інформації; обґрунтування актуальності інформації; визначення й обґрунтування надійності джерела інформації; виявлення відомої й нової інформації; визначення головної й другорядної інформації в прочитаному тексті; обґрунтування достовірності, повноти інформації (за потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно
---	---	---

- розрізняє факти, судження та аргументи в почутому [6 МОВ 1.4.6]; - обґрунтовує своє ставлення до змісту почутого повідомлення [6 МОВ 1.5.1]; - обґрунтовує достовірність, повному інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту тощо) [6 МОВ 1.5.1- 1]; - характеризує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) з погляду основних правил спілкування, дотримується їх [6 МОВ 1.5.1-2]; - поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів [6 МОВ 2.2.5-1]; - формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) [6 МОВ 2.2.7-1].		цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення); розпізнавання в інформації фактів, суджень, аргументів; передавання інформації різними способами; Мовленнєва діяльність (усне висловлення з обґрунтуванням свого ставлення до інформації; переказування інформації, усне висловлення власного ставлення до конкретної інформації тощо)
Словотвір. Орфографія. Текст		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - обирає комунікативно доцільний варіант слова з опорою на знання про способи словотворення (розвивальний, а не розвиваючий); - виявляє власні мовні вподобання в доборі мовних засобів [6 МОВ 4.2.1]; - збагачує власне мовлення, послуговуючись різноманітними джерелами [6 МОВ 4.2.4]; - використовує словотвірні засоби для передання власних емоцій, створення комфортної атмосфери [6 МОВ 1.8.3-1];	Повторення вивченого у 3-4 класах. Словотвір – розділ мовознавства і джерело збагачення мови. Змінювання і творення слів. Твірне слово. Основні способи словотворення: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний,	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; припущення; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (визначення способів творення слів, стилістичних засобів словотвору; добір словотвірного ланцюжка; творення і написання слів суфіксальним способом: іменників (суфікси -ин(а), -ств(о), -зтв(о), -цтв(о)), прикметників (суфікси -ськ-, -цьк-, -зьк-); творення і написання складних, складноскорочених слів, комунікативно доцільне застосування їх; пояснення ролі складних слів у

- записує власні міркування з використанням виучуваного мовного явища [6 МОВ 3.1.1-1]; - складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними словотвірними нормами [6 МОВ 3.1.4-1]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, спираючись на засвоєні мовні норми [6 МОВ 3.3.1]; - добирає потрібні словотвірні засоби, дотримуючись основних мовних норм [6 МОВ 3.1.4]; - імпровізує з окремими художніми засобами (словотвірними) [6 МОВ 4.2.2]; - створює невеликі типові повідомлення / медіатексти в захищених цифрових сервісах і соцмережах щодо проблем, пов'язаних з особистим досвідом та освітньою діяльністю, використовуючи складноскорочені слова [6 МОВ 3.2.1]. - Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - читає тексти різних функційних стилів і мовленнєвих жанрів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання [6 МОВ 2.1.1-1]; - усно відтворює зміст почутого повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо) з акцентом на окремих деталях [6 МОВ 1.2.1]; - визначає тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі почутого повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо) [6 МОВ 1.4.1]; - співвідносить зміст сприйнятого тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) з історичним і культурним контекстом [6 МОВ 2.1.3-1];	безафіксий, складання основ (або слів), абрєвіатури, перехід слів з однієї частини мови в іншу. Творення і правопис складноскорочених слів. Складні слова. Сполучні о, е в складних словах. Правопис складних слів разом, із дефісом, окремо. Написання слів з пів. Словотвірний ланцюжок. Зміни приголосних під час творення слів: - іменників із суфіксом -ин-(а) від прикметників на -ський, -цький; - іменників із суфіксами -ств-(о), -зтв-(о), -цтв-(о); -прикметників із суфіксами -ськ-, -цьк-, -зьк-. Словотвірний розбір слова. Повторення вивченого в 5 класі: - Текст. - Тема, підтема (мікротема). - Ключові слова. - Основна думка. - Зміст прочитаного.	мовленні; виконання завдань, що передбачають використання орфографічного словника тощо). Текстова діяльність (визначення ролі слів емоційно-експресивними суфіксами; виявлення в тексті виучуваних мовних одиниць; збагачення/перетворення тексту за допомогою слів, утворених різними способами; редагування тексту, обґрунтування правильного вживання словотвірних засобів; написання власних висловлень із використанням зазначених слів, написання есе тощо). Мовленнєва діяльність (усне висловлення на визначену тему; усний коментар тощо). Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (формулювання теми (підтеми) й основної думки тексту; визначення ключових слів; складання плану тексту; інтонування тексту, реплік у ньому; перегляд певного тексту з метою віднаходження цільової інформації, яка складається з декількох слів, фраз або цифр; осмислення змісту прочитаного тексту; добір текстів різних видів; зіставлення змісту прочитаного з власними ціннісними орієнтирами; формулювання висновків з прочитаного; критичне оцінювання тексту; редагування тексту; творче опрацювання прочитаного тексту із заданою зміною персонажів, окремих епізодів; створення письмових текстів (художні тексти, медіатексти тощо) визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету й адресата, спираючись на
---	---	--

- характеризує порушені в тексті (зокрема в художньому тексті, медіатексті) проблеми [6 МОВ 2.2.1-1]; - розрізняє відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в тексті [6 МОВ 2.2.2]; - висловлює власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у тексті людей, подій, ситуацій [6 МОВ 2.3.2]; - використовує надійні джерела для добору текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) [6 МОВ 2.5.2]; - експериментує з текстом [6 МОВ 2.7.1]; - створює та самостійно презентує в простий спосіб тексти на визначену тематику [6 МОВ 2.1.2]; - проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 2.3.1-3]; - визначає актуальність і несуперечливість тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб [6 МОВ 2.4.2-1]; - розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб [6 МОВ 2.4.2-2]; - добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (художніх текстів, медіатекстів тощо) [6 МОВ 1.3.1]; - дотримується основних засад академічної доброчесності під час створення власних текстів [6 МОВ 3.1.3]; - добирає потрібні засоби, дотримується мовних норм [6 МОВ 3.1.4]; - наслідує окремі стильові риси текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у процесі створення	- Первинні і вторинні тексти. - Опис. Розповідь. Роздум. - Опис як тип тексту. Опис у різних мовленнєвих жанрах (оголошенні, загадці, художньому оповіданні). - Ідея. - Проблеми в тексті. - Особливості переказу як вторинного тексту. - Узагальнення та вилучення подробиць як способи стиснення тексту. План тексту. Види плану. - Поняття академічної доброчесності.	власний життєвий досвід; виокремлює в тексті (художньому тексті, медіатексті тощо) мікротеми; виявлення й тлумачення порушень у тексті проблем; моделювання своїх емоцій під час презентації тексту; логічне структурування власного тексту; критичне читання тексту; аргументування власної оцінки тексту; розпізнавання в тексті фактів, суджень і аргументів. Мовленнєва діяльність (переказування докладне, вільне, творче; висловлення припущень на основі прочитаного; описання власного емоційного стану, окремих відтінків настрою, почуттів, переживань тощо під час рефлексії власної діяльності або сприймання тексту; усна розповідь відповідно до поставленого завдання тощо).
---	---	---

власного тексту чи медіатексту для взаємодії з іншими особами [6 МОВ 4.2.3-1]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, спираючись на засвоєні мовні норми [6 МОВ 3.3.1]; - трансформує графічну інформацію на основі одного джерела в текстову, зокрема з використанням мультимедіа [6 МОВ 2.6.2]; - перетворює тексти (художні тексти, медіатексти тощо) словесно (переказ, конспект тощо), графічно (схема, таблиця тощо) [6 МОВ 2.6.1]; - описує свої літературні вподобання, наводячи приклади прочитаних творів [6 МОВ 2.5.1-2]; - розпізнає наявні в повідомленні факти, судження й аргументи [6 МОВ 1.4.6-1]; - записує від руки або з використанням спеціальних (у тому числі цифрових) пристроїв власні міркування або інформацію з різних джерел [6 МОВ 3.1.1].		
Морфологія. Орфографія.		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - розмежовує за конкретними ознаками самостійні й службові частини мови; - виокремлює слова, визначає частину мови, пояснює їхню суть [6 УМД 4.1.2- 1]. - створює невеликі типові повідомлення на спеціальних цифрових сервісах і в соціальних мережах, використовуючи самостійні і службові частини мови [6 МОВ 3.2.1- 1]; - створює та самостійно презентує в простий спосіб тексти визначеної тематики, комунікативно доречно використовуючи самостійні частини мови [6 МОВ 3.1.2]; - збагачує власне мовлення, використовуючи різні джерела [6 МОВ 4.2.4];	Повторення вивченого про самостійні частини мови в початкових класах. Загальна характеристика частин мови. Службові частини мови. Вигук.	Організаційна діяльність (цілевизначення; припущення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (розподіл спільнокореневих слів на частини мови; розподіл службових частин мови залежно від їхніх функцій; добір власних прикладів тощо). Текстова діяльність (розпізнавання в тексті частин мови на основі їх смислових і граматичних особливостей; виписування слів, обґрунтування належності їх до частини мови; редагування тексту з метою уникнення невинновданого повторення службових частин мови; складання речень, написання есе тощо).

- критично оцінює рівень власних знань.		Мовленнєва діяльність (усне висловлення на задану тему; коментар до обраної проблеми тощо).
Іменник. Жанри мовлення		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - вирізняє окремі ознаки іменників, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - порівнює та зіставляє іменники за визначеними ознаками [6 МОВ 4.1.1-2]; - спостерігає та виявляє окремі групи іменників у власному мовленні та в літературних творах [6 МОВ 4.1.2]; - використовує знання про іменник для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]; - виявляє власні мовні вподобання під час добору іменників [6 МОВ 4.2.1]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних правил [6 МОВ 3.3.1]; - творчо використовує іменники як творчий засіб, обґрунтовуючи власний вибір [6 МОВ 4.2.1-1]; - критично ставиться до власної мовленнєвої діяльності, обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 3.3.3]; - збагачує власне мовлення іменниками, використовуючи різні джерела [6 МОВ 4.2.4]. - Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - визначає мету повідомлення [6 МОВ 1.4.4];	Повторення вивчених раніше відомостей про іменник. Іменник як самостійна частина мови: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Номінативна функція іменника в мовленні. Іменники загальні й власні, конкретні та абстрактні. Велика буква та лапки у власних назвах. Збірні іменники. Рід іменників. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що мають форми тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників. Кличний відмінок. Поділ іменників на відміни й групи. Відмінювання іменників І відміни. Відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду в родовому відмінку. Букви -а (-я), -у (-ю) в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни.	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (розпізнавання іменників на основі їхніх смислових і граматичних особливостей; визначення значущих частин слова в іменниках; розмежування й обґрунтування іменників з абстрактним і конкретним значенням; пояснення особливостей написання іменникових закінчень; морфологічний аналіз іменників; зображення текстової інформації про іменник у вигляді схеми, моделі, таблиці; узагальнення інформації про іменник; групування іменників за вказаною ознакою; виявлення в тексті незнайомих іменників, з'ясування лексичного значення за словником; використання словників задля з'ясування значення слів, фразеологізмів, написання слів; визначення синтаксичної ролі іменників; аналіз іменників у тексті за визначеною ознакою; тематичне групування лексики; дослідження сфер застосування правил написання великої букви у власних назвах; обґрунтування життєвого значення правил написання іменників; пошук проблемних ситуацій, спричинених неправильним написанням іменників; застосування іменників відповідно до стильової диференціації тексту (горизонт – науковий; видноколо – художній); визначення мовленнєвих жанрів, у яких доцільне

- з допомогою або самостійно добирає і створює графічні та візуальні засоби передавання інформації, зокрема щодо літературного твору (фабула, розрізнення персонажів, установлення зв'язків між ними й ін. [6 МОВ 1.2.3]; - обґрунтовує своє ставлення до змісту й форми повідомлення (художнього тексту, медіатексту тощо) [6 МОВ 1.5.1]; - логічно структурує власне повідомлення [6 МОВ 1.6.2-2]; - порівнює окремі елементи (теми, ідеї, проблеми, образи, сюжети тощо) тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) [6 МОВ 2.2.4]; - експериментує з текстом (художнім текстом, медіатекстом тощо) за аналогією, за потреби звертаючись по допомогу до інших осіб [6 МОВ 2.7.1]; - створює елементи власного медіатексту на основі прочитаного, зокрема літературного твору [6 МОВ 2.7.2]; - дотримується основ безпечної поведінки в цифровому просторі та основних засад академічної доброчесності [6 МОВ 3.2.3]; - аналізує та вдосконалює зміст	Відмінювання іменників III – IV відмін. Незмінювані іменники. Рід незмінюваних іменників. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Особливості написання іменників у кличному відмінку. Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ, імен по батькові, Не з іменниками. Правопис складних іменників. Повторення вивченого у 5 класі. Відповідь на уроці. Структура відповіді. Розгорнута відповідь. Словникова стаття. Есе. Допис у соцмережах. Коментар. Порада. Електронний лист. Оголошення. Втішання.	використання іменників у формі кличного відмінка; пошук мовленнєвих жанрів і життєвих ситуацій, для яких виучувані теми мають важливе значення тощо). Текстова діяльність (пояснення ролі номінативної функції іменників у тексті; пояснення лексичного значення іменників у тексті; редагування речень і текстів; визначення теми, ідеї тексту; добір ключових слів; знаходження в тексті інформації й передавання/відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо) чи образно (малюнок); збагачення тексту певними іменниками тощо). Мовленнєва діяльність (переказування текстів із елементами творчого завдання; виразне читання тексту; усне висловлення на визначену тему тощо). Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (підготовка різних варіантів відповіді на визначену тему; аналіз структури відповіді на уроці; зіставлення різних варіантів розгорнутої відповіді на уроці; пошук словникових статей за різними джерелами; укладання словникових статей, порівняння їх зі статтями з лексикографічних джерел; розпізнавання слів за словниковими статтями; визначення доцільності небуквених знаків у текстах дописів; визначення в тексті літературного твору ситуацій, у яких необхідна
---	--	--

		порада; визначення ситуацій, у яких доречно втішання; аналіз утішань тощо). Текстова діяльність (написання есе на визначену тему; підготовка й аналіз дописів для соцмереж; написання й аналіз коментарів щодо обраної проблеми; написання й аналіз тексту поради; написання електронного листа різним адресатам (близькій людині, подрузі, вчительці, сімейному лікареві тощо); написання й оформлення тексту оголошення; формулювання різних варіантів утішань тощо).
Прикметник. Спілкування		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - вирізняє окремі ознаки прикметників, пояснює їхню суть [6 МОВ 4.1.2-1]; - спостерігає та виявляє окремі групи прикметників у власному мовленні та в літературних творах [6 МОВ 4.1.2]; - обирає комунікативно доцільний варіант слова з опорою на знання про частини мови, їхні функції в мовленні; - виявляє власні мовні вподобання в доборі мовних засобів [6 МОВ 4.2.1]; - використовує знання про прикметник для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]; - виявляє власні мовні вподобання під час добору прикметників [6 МОВ 4.2.1]; - збагачує власне мовлення прикметниками як засобами художньої виразності [6 МОВ 1.7.2];	Повторення вивченого про прикметник у 1-4 класах: - значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль; Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Перехід прикметників з однієї групи в іншу. Короткі форми прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників, творення їх. Відмінювання прикметників. Прикметники твердої й м'якої груп. Перехід прикметників в іменники. Творення прикметників (практично). Написання не з прикметниками. Написання -н- і -нн- у прикметниках.	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (розпізнавання прикметників за смисловими і граматичними ознаками; визначення в прикметниках значущих частин слова; визначення синтаксичної ролі прикметників; творення ступенів порівняння якісних прикметників; пояснення особливостей написання прикметникових суфіксів та закінчень; морфологічний, словотвірний розбір прикметників; використання словників задля з'ясування значення слів, фразеологізмів, написання слів; дослідження сфер застосування правил нормативного вживання прикметників; розрізнення/групування якісних, відносних, присвійних прикметників; добір прикметників-синонімів для більш точного позначення ознаки предмета тощо). Текстова діяльність (збагачення тексту якісними і відносними прикметниками; обґрунтування доцільності вживання коротких форм

- характеризує основні особливості мовного оформлення текстів (художніх текстів, медіатекстів тощо), що належать до різних стилів і жанрів [6 МОВ 2.2.6]. - залучає лексичне багатство мови для ефективної комунікації зі співрозмовниками [6 МОВ 1.7.1-1]; - доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації [6 МОВ 1.6.1-1]; - реагує на почуте, уточнює важливі деталі [6 МОВ 1.1.2]; - добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування [6 МОВ 1.7.1-2]; - обирає доцільні способи вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 3.3.3]; - бере участь в онлайн-дискусіях, розпізнає розбіжності в думках і толерантно обстоює власну позицію, дотримуючись базових норм етикету [6 МОВ 3.2.2];	Написання складних прикметників разом і через дефіс. Повторення вивченого в 5 класі. Усне й писемне спілкування. Емоційний стан співрозмовників. Важливі й другорядні деталі повідомлення. Міжособистісне, групове, масове спілкування.	прикметників; збагачення тексту епітетами як засобом виразності мовлення; аналіз у тексті дотримання орфографічних і граматичних норм; редагування речень і текстів; знаходження в тексті інформації й передавання/відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо) чи образно (малюнок); складання речень, написання есе; комунікативно доцільне використання прикметників як текстотвірного засобу тощо). Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (визначення в повідомленнях важливих і другорядних деталей; характеристика емоційного стану співрозмовників (героїв літературного твору); аналіз ситуацій віртуального спілкування; добір та аналіз прикладів спілкування з елементами дискримінації (цитування); аналіз лексики, що перешкоджає гармонійному спілкуванню; моделювання гармонійного віртуального спілкування; моделювання обговорення актуальної проблеми в чаті тощо). Текстова діяльність (написання й аналіз тексту повідомлення, визначення головних і другорядних деталей; написання порад щодо уникнення ризиків онлайн-спілкування; Мовленнєва діяльність (дискутування на обрану тему (проблему) тощо).
Числівник		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує);	Повторення вивченого в 3-4 класах: - значення, морфологічні	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія).

- виокремлює та розрізняє числівники за різними ознаками [6 МОВ 4.1.1-1]; - добирає потрібні числівники для створення власних текстів, дотримується мовних норм [6 МОВ 3.1.4]; - виявляє і виправляє помилки, допущені в тексті, з урахуванням засвоєних мовних норм [6 МОВ 3.3.1]; - спостерігає за числівниками в мовленні, зокрема на прикладі літературних творів [6 МОВ 4.1.2]; - переказує зміст тексту (художнього тексту, медіатексту тощо), в різний спосіб відповідно до завдання [6 МОВ 2.6.1-1]; - створює й самостійно презентує невеликі типові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) на відому тематику, у яких є числівники; - висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, пов'язаних із власним життєвим досвідом і сферою інтересів [6 УМД 3.2.1-2]. - дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування [6 УМД 3.2.2-4]; - конструктивно взаємодіє в процесі редагування [6 МОВ 3.3.3-2]; - визначає окремі деталі, що сприяють або заважають комунікації [6 МОВ 1.5.2]; - взаємодіє з іншими в цифровому просторі, дбаючи про власну кібербезпеку [6 МОВ 3.2.3-1].	ознаки, синтаксична роль; - числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові. - числівники прості, складні й складені. Відмінювання числівників. Буква ь на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках. Роздільне написання складених числівників. Написання разом порядкових числівників з -тисячний. Узгодження числівників з іменниками. Правильне вживання числівників на позначення дат і часу. Ризики віртуального спілкування. Протидія й запобігання дискримінації, цькуванню Безпечна поведінка в цифровому просторі. Особливості онлайн-взаємодії.	Пізнавальна діяльність (розпізнавання числівників на основі їх смислових і граматичних особливостей; розрізнення числівників та спільнокоренових інших частин мови (п'ять, п'ятірка тощо); розрізнення кількісних і порядкових; простих, складних і складених числівників; відмінювання числівників; морфологічний розбір числівників; уживання числівників на означення числа й кількості предметів, порядку при лічбі, дробових чисел, для позначення приблизної кількості; моделювання життєвих ситуацій застосування знань про числівник; використання числівників як текстотвірного засобу в текстах офіційно-ділового й наукового стилів; уживання числівників на позначення дат і часу; добір прислів'їв, крилатих висловів, у складі яких є числівники тощо). Текстова діяльність (знаходження в тексті інформації й передавання/ відтворення її графічно (карти, схеми, плани, моделі тощо) чи образно (малюнок); складання речень, текстів, у складі яких є числівники; створення діалогів із використанням дат і точного позначення часу тощо). Мовленнєва діяльність (читання тексту/речень із числівниками у різних відмінкових формах; усне повідомлення, що містить числівники тощо). Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (визначення в повідомленнях важливих і другорядних деталей;
--	---	---

		характеристика емоційного стану співрозмовників (героїв літературного твору); аналіз ситуацій віртуального спілкування; добір та аналіз прикладів спілкування з елементами дискримінації (цькування); аналіз лексики, що перешкоджає гармонійному спілкуванню; моделювання гармонійного віртуального спілкування; моделювання обговорення актуальної проблеми в чаті тощо). Текстова діяльність (написання й аналіз тексту повідомлення, визначення головних і другорядних деталей; написання порад щодо уникнення ризиків онлайн-спілкування; Мовленнєва діяльність (дискутування на обрану тему (проблему) тощо).
Займенник		
- Організовує свою діяльність (мотивує, ставить цілі, планує, прогнозує, контролює, здійснює рефлексію, коригує); - застосовує знання на практиці; - дотримується орфографічних норм у процесі вибору мовленнєвих засобів [6 МОВ 1.7.1-3]; - застосовує знання правил орфографії для вдосконалення власного мовлення [6 МОВ 4.1.1]; - спостерігає за етикетними функціями займенника в чужому мовленні й тексті літературного твору [6 МОВ 4.2.1]; - добирає потрібні займенники, дотримується основних мовних норм [6 МОВ 3.1.4]; - перефразовує репліки в діалозі [6 МОВ 1.2.1-3].	Повторення вивченого в 3-4 класах: - значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні; питальні й відносні; заперечні; означальні й неозначені (ознайомлення). Етикетні функції займенників ти і Ви. Відмінювання займенників усіх розрядів. Приставний н у формах особових і вказівних займенників.	Організаційна діяльність (цілевизначення; планування; організація роботи; самоконтроль, рефлексія). Пізнавальна діяльність (розпізнавання займенників на основі їхніх смислових і граматичних особливостей; визначення розрядів займенників; визначення етикетних функцій займенника; морфологічний розбір займенників; уживання в мовленні неозначених займенників-синонімів; добір ситуацій для застосування займенників «ти» і «Ви»; моделювання ситуацій, що передбачають етикетні функції займенників (займенники ти і Ви; уживання займенників він, вона, вони у присутності людей, на яких вони вказують тощо). Текстова діяльність (редагування тексту (заміна повторюваних слів займенниками; аналіз

	Написання разом і з дефісом неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Написання займенників із прийменниками.	художніх текстів); виразне читання тексту; використання займенників як текстотвірного засобу: застосування займенників 3-ої особи відповідно до смислу попередніх речень; використання займенників як засобу зв'язку речень у тексті тощо). Мовленнєва діяльність (виразне читання тексту; усне висловлення на задану тему).
--	---	--

ПРИКІНЦЕВА ЧАСТИНА

Організація освітнього процесу за цією навчальною програмою вимагає гнучкості у виборі форм, методів і засобів навчання, врахування індивідуальних здібностей та навчальних потреб кожного здобувача освіти, забезпечення безпечного цифрового освітнього середовища, а також створення мотиваційної атмосфери на основі педагогіки партнерства.

Система оцінювання результатів навчання

Оцінювання досягнень учнів та учениць у 6 класі здійснюється на основі діяльнісного підходу з урахуванням чотирьох груп результатів (ГР), визначених Державним стандартом базової середньої освіти:

- **ГР 1: Сприймання усної інформації та аудіодискурсу / усна взаємодія і висловлювання** *(оцінюються навички активного слухання, переказу, ведення діалогу, імпровізації та публічного виступу).*
- **ГР 2: Сприймання письмових текстів / письмова взаємодія** *(оцінюються види критичного читання, пошук і аналіз інформації, розрізнення фактів та підтексту в художніх та медіатекстах).*

- **ГР 3: Письмове мовлення / створення власних текстів** (*оцінюється вміння продукувати тексти різних жанрів, есе, дописи, плани, тези з дотриманням мовних норм та академічної доброчесності*).
- **ГР 4: Дослідження мовних явищ і вдосконалення мовлення** (*оцінюються навички лінгвістичного аналізу, виправлення помилок, розуміння системності мови та функціонування лексико-граматичних груп*).

Оцінювання має бути систематичним і містити **поточне** (*формувальне, само- та взаємооцінювання за визначеними критеріями*) та **підсумкове** (*тематичне, семестрове, річне*) оцінювання. Особлива увага приділяється формувальному оцінюванню, яке допомагає учням аналізувати переваги й недоліки власних робіт і самостійно планувати свій навчальний розвиток.

Для успішної реалізації програми вчителю рекомендується:

1. Застосовувати компетентнісно орієнтовані завдання, що спонукають шестикласників до аналізу, зіставлення та висловлення власних міркувань.
2. Активно використовувати навчальні можливості підручника (І. М. Літвінова, «Ранок», 2023) та доповнювати їх медіатекстами, таблицями, діаграмами та інфографікою.
3. Систематично організовувати роботу з орфографічними, тлумачними, фразеологічними та словотвірними словниками (зокрема електронними).
4. Запроваджувати елементи медіаграмотності, навчати розрізняти факти й судження, критично оцінювати інформацію та дотримуватися правил кібербезпеки й етикету під час онлайн-спілкування.

5. Забезпечувати систематичний зворотний зв'язок (вербальні коментарі, самоперевірка за чеклістами, аналіз типових помилок) для зміцнення мовної впевненості учнів і учениць.